

מי אוהב את כדור הארץ? פעולת אקולוגיה, ד-ו

מסר מרכזי:

החניכים יכירו את המושג אקולוגיה ויחשפו לטביעת הרגל האנושית ופגיעתה בכדור הארץ. החניכים יכירו דרכים שונות שבהן ניתן לעצור\למזער את הפגיעה בכדור הארץ ויבחרו בדרך אחת שהם בוחרים לפעול בה כקבוצה בחווה. חשוב לזכור בהעברת הפעולה! בטבע אין טוב ורע- יש מאוזן. זה חשוב גם לעבודה שלנו בחווה, גם לעבודה בחברה וגם לחיי החניכים באופן אישי.

דגשים למדריך:

- שימו לב להכנה מוקדמת של העזרים כמפורט מטה- ולתכנן מראש את האופציות שאנו בוחרים לכל קבוצה. יש הרבה אפשרויות בחירה בכל חלק וחשוב להתאים את הפעילות לצרכי הקבוצה ולצרכי החווה.
- בעיקר בחלקי החידון - להתאים את השאלות לרמת הידע בקבוצה
- עם זאת, לא לזלזל ביכולת ללמד חניכים משהו חדש! חשוב לקחת את הזמן וללמוד בעצמך, ולהעשיר את הידע. אם אנחנו יודעים יותר על בעיה, היא נראת לנו יותר ברורה פתרון (במידה)
- חשוב לייצר סביבה שתומכת בחניכים ומאפשרת להם להביע חששות מול המצב האקלימי אך גם לא להפחיד! להזכיר להם שאנחנו פה ביחד ובטבע אין טוב-ורע . יש מאוזן.
- הפעולה היא לא מאד "חוויתית" ולכן חשוב לבחור פרוייקט שיחזיר אותם כבר בפעולה הבאה אל החווה ואל העשייה! יש לבחור פרוייקט ריאלי ובר השגה.

מרחב בטוח:

- לשים לב לשיח בין החניכים ולחדול אמירות כמו "עצלן" או משהו כזה בשיחה על האקטיביות בבעיית האקלים.
- להתאים את השיח לחניכים ולוודא שכולם יודעים ומבינים על מה מדובר. לבחור באופציות אקטיביות או תחרויות כדי לשמור את החניכים איתנו.

מילים מרכזיות: ללמוד, לשנות, לגלות, לבחור, לעשות, לנקות, לצאת

מהלך:

משחק פתיחה- תן 3 - טבע (15 דק)

חניך אחד עומד במרכז המעגל וכל שאר החניכים מושיטים את שתי ידיהן לפנים(כמו לקבלת כיף). בכל פעם החניך במעגל תבחר חברת קבוצה אחרת ותתן לה כיף. חברת הקבוצה תגיד קטגוריה **מעולם הטבע\החווה** (ציפורים, צמחים שיש בחווה, מדריכים בחווה, סוגי אדמה...) ותתחיל לרוץ בתוך המעגל ולתת כיפים לכל חברי הקבוצה, בלי לפספס אף יד! בזמן שהיא רצה, החניכה במרכז המעגל תמנה 3 דברים באותה קטגוריה (ציפורים: מיינה, דררה, דוכיפת). אם החניכה במרכז הספיקה לומר 3 דברים, היא יוצאת מהמעגל והחניכה שנתנה את הקטגוריה תכנס למעגל. אם חברת הקבוצה שנתנה את הקטגוריה (והכיפים) סיימה את המעגל לפני שהחניכה שבאמצע חשבה על 3 דברים, החניכה שבאמצע תמשיך לתת כיף ולקבל קטגוריה מחבר קבוצה אחר.

גוף הפעולה

*פתיחה (לפני שנתחיל את הפעולה נשאל)- (10-5 דק)

- מי אוהב\ת את כדור הארץ?
- מה אתם אוהבים בכדור הארץ? ובטבע? (אפשר אפילו **לרשום את התשובות** או לשחק משחק שבו כל מי שגם

אוהב את הדבר הזה עומד\מוחא כפיים\מחליף מקומות כמו ברוח נושבת)
- אתם יודעים קצת על הדברים שפוגעים בכדור הארץ? יש דוגמאות?

חלק א' - מלך הטריטוריה - אקולוגיה! (20 דק)

ניתן להכין את מלך הטריטוריה על בריסטול או על חומרים ממוחזרים\מהטבע!
קרטונים מהמחזורית\בקבוקים\חיות\בלוטים בצבעים שונים\קליפות עץ\ עץ ממוחזר שלא ישמש לבניה(או עתיד להצבע). נתן גם לשחק במסך באופן מקוון כולם ביחד בקישור (באמת משחק כיפי ועוקב אחרי הניקוד)-
https://www.kkl.org.il/education/greenwin_games/mahapach-bapach.aspx
נאמר לחניכים לאחר הפתיחה- אז עכשיו נלמד על כל מיני דברים שפוגעים בכדור הארץ. נתחלק לשתי קבוצות וכל פעם קבוצה תבחר שאלה.
*החידון נמצא בנספח א'

אם מה שגילינו עליו הוא דבר שפוגע במשהו שמקודם חניך מהקבוצה אמר שהוא אוהב בכדור הארץ-
החניך הראשון שאומר "פינג!" יזכה את קבוצתו ב100 נקודות נוספות.

חלק ב' - אכפת לי מאקולוגיה (25 דק)

היגדים-

מעמידים את החניכים בשורה ומבקשים מהם להתקדם צעד בכל פעם שהם מסכימים עם ההיגד שהמדריך מקריא.

מקריאים את ההיגדים הבאים:

אכפת לי שהחדר שלי מבוזבז.

אכפת לי שהבית שלי מלוכלך.

מפריע לי שיש אשפה ביער בזמן שאני נמצא בפיקניק משפחתי.

מעצבן אותי שאנשים משליכים אשפה מחלון המכונית.

אכפת לי כשאני רואה ערמות פסולת בניין בשטחים פתוחים.

מפריע לי שהמדרכה ברחוב שלי מלוכלכת.

מבקשים מכל חניכה לסמן את המקום שהגיעה אליו בעזרת קו אבנים\מקל
מחזירים את התלמידים לנקודת המוצא וכעת המדריך מקריא את ההיגדים המקבילים הבאים:

אני מסדר את החדר שלי.

אני מנקה את הבית שלי כאשר הוא מלוכלך.

אני אוסף אשפה המפוזרת ביער בזמן הפיקניק המשפחתי.

אני מנקה את המדרכה.

אני מעיר לאנשים שזורקים אשפה מהמכונית.

אני מדווח לרשויות על ערימות פסולת בניין בשטחים פתוחים.

דיון

- נבקש מכל חניך\ חניכה לשכתף במשהו אחד או שניים(מהסבב של מה אני אוהב בכדור הארץ או מהדברים

שהתגלו במלך הטריטוריה) שאכפת להם ממנו יותר

- אם יש כל כך הרבה דברים שפוגעים בכדור הארץ, ויש כל כך הרבה דברים שאנחנו אוהבים בכדור הארץ- למה אנחנו לא עושים כלום?

- מה מקשה עלינו לעשות משהו עם הבעיות האלו?

*חשוב לתת מקום ולתת קול לחששות של כל אדם מלקיחת עמדה ועשיית מעשה- תחושת החשיבות והמשמעות של המעשה הקטן שלי בתוך העולם הגדול, התחושה שילדים לא תמיד יכולים להשפיע, והתחושה שהבעיה גדולה מדי למידותי.
מול מה שהחניכים אומרים חשוב להדריך את הסיטואציה ולתת להם ביטחון בכלל ולפחות כחלק מקבוצה, מחווה מתנועה- יש לכם הרבה כוח כאן!

- יש משהו שאפשר לעשות שאתם יודעים עליו אבל לא עושים אותו? או כן עושים וחשוב שגם אנחנו נעשה?

חלק ג'- מה אפשר לעשות עם זה?

מה הבעיה?

נחלק את החניכים לשתי קבוצות בכל פעם יגיעו 2 חניכים- מתנדב מכל קבוצה ויקבלו בעיה אקלימית(נספח ב). הם יצטרכו לפי תור לתת פתרונות לבעיה בלי להגיד מה היא. על הקבוצה לנסות לנחש מה הייתה הבעיה האקלימית. ברגע שקבוצה מצליחה - היא מקבלת נקודה ואנחנו נרשום את הבעיה על לוח\על קוביות עץ שהכנו מראש ואת הפתרונות שמציעים החניכים במהלך המשחק, ונתן להם להוסיף לאחר הניחוש, ונוסיף גם משלנו לפי נספח ב'.

חלק ד'- סיכום ויציאה לפעולה!

לימוד לפי אופציות:

אופציה א' -

המשפט שכתבה שרה לוי בשירה: "באנו חושך לגרש, בידינו אור ואש. כל אחד הוא אור קטן וכולנו אור איתן."

- מה הדברים שלמדנו היום בפעולה שיכולים להיות כמו "חושך"? איך אפשר לשפוך עליהם אור? מה האש שיכולה לגרש את החושך הזה? (ללמד חברים ומשפחה ידע על איכות הסביבה, לעשות פעולות אקולוגיות, להביא חברים לחווה)

- האם לדעתכם הביטוי כל אחד הוא אור קטן אומר שאנחנו לא חשובים לבד אלא רק ביחד? או שזה בעצם אותו אור, אבל כשיש חושך גדול אז אור אחד מרגיש קטן ולבד?

- יש משהו שאתם יכולים לחשוב עליו שקשה\אי אפשר לעשות לבד אבל בקבוצה גדולה יותר\כחברה אפשר לעשות?

- יש משהו מהפתרונות שדיברנו עליהם שאפשר לעשות בקבוצה\כחברה?

אופציה ב'- משל המקלות- נספח ג' .

אפשר לספר או פשוט להדגים- לתת לחניך אחד לשבור מקל, אחר כך 3, אחר כך 10.

- יש דברים שעדיף\אפשר רק לעשות בקבוצה? דוגמאות? למה?

- מה ממה שדיברנו עליו היום יוכל להשבר ולא להשפיע אם מישהו אחד לבד יעשה אותו אבל יקבל משמעות גדולה מאד אם כל הקבוצה\חווה\עיר\יישוב\מחוז\חברה יעשו אותו?

יציאה לפעולה -

למדנו עד עכשיו על כל מיני בעיות אקולוגיות בעולם. נזכיר שהרבה אנשים בקבוצה אמרו שהם אוהבים ואוהבות את כדור הארץ. וגם אם לא אוהבים (כי הוא שברירי מדי, מתחיל להיות נגנדו)- הוא פה הרבה יותר זמן מאיתנו, ואנחנו תלויים בו ללא מעט דברים. אין לנו כוכב אחר ואם לא נשמור על זה - יהיה לנו פה מאד מאד קשה. אנחנו כבר היום מרגישים את ההשפעות של הבעיות האקולוגיות ויש מדינות שזה משפיע בהן כרגע יותר, אבל זה יכול להגיע גם אלינו (וגם אם לא- חשוב לנו לעזור גם לאנשים אחרים, לחיות אחרות ובעיקר לא לפגוע בכדור שלנו שנותן לנו כל כך הרבה!)

כמו שלמדנו- הרבה חברים משפיעים לפעמים יותר מחבר אחד, והרבה בעיות אקולוגיות משפיעות מאד על הכדור העצוב שלנו. לכן, כמו המקלות- כשהרבה אנשים שעושים בעיה אחת קטנה (כמו לא להפריד אשפה)-

היא נהיית גדולה! אבל - **אם הרבה אנשים ינסו לפתור את הבעיה, יש לה סיכוי גדול יותר להצטמצם!**

מתוך מה שלמדנו ורשמנו מקודם שאפשר לעשות עם זה, אנחנו נבחר עכשיו פרוייקט קבוצתי שנבצע

במסגרת החווה בשכונה\יישוב\עיר\המחוז שלנו!

למדריך\ה: חשוב מאד באמת לעשות משהו! תאמינו בכוח של החניכים- ילדים מגיעים מהר מאד ללבבות של האנשים ולחדשות המרכזיות בארץ, אם הם יאמינו בעצמם מספיק כדי לעשות משהו קטן ביישוב, זה יוכל באמת גם להפוך למשהו גדול במדינה! וגם אם זה לא ממשיך כפרוייקט, מה שחשוב הוא שהחניכה תדע שיש לה כוח לעשות משהו קטן שיהיה בעתיד גדול, ואם היא תעשה הרבה דברים קטנים בחייה, תהיה לזה אולי גם משמעות מאד גדולה לכולנו!

ניתן להשתמש בדף עזר לעשייה אקולוגית בנספח ד'.

נספח א

כאן יש שאלות ותשובות, ניתן ורצוי להפוך לשאלון אמריקאי כדי להקל על החניכים

פסולת	טביעת רגל	יערות	מה עושים
מהם צבעי הפחים למחזור נייר, אריזות ואריזות זכוכית? - ירוק\כחול, כתום וסגול.	צינו שתי דרכים לחיסכון במים - קיצור זמן המקלחת, קניית חסכמים, מערכת מים אפורים, סגירת הברז בזמן שטיפת שיניים\פנים.	מהם 2 דברים שהעץ עושה שטובים לסביבה? - יוצר שטחי צל המורידים את הטמפרטורה, משמש בית לבעלי חיים, קולט פחמן, משחרר חמצן, מפחית רעשים, יכול לעצור סחף	איך נקרא המתקן שממחזר פסולת אורגנית בבית? - קומפוסטר (מדשן)
אילו מהחומרים הבאים ניתן למחזר? שאריות אוכל, נייר, פלסטיק, זכוכית? - כולם!	מה בארץ מייצר הכי הרבה גזי חממה? - חשמל - תחבורה - מזון - מפעלים	צינו 3 כללי בטיחות למניעת שריפות יער - להדליק אש רק במקום מאושר ומסודר, לשים לב לכיוון ועוצמת הרוח, לא להדליק מדורה מתחת או באזור עם הרבה ענפים עלים וזרדים, לא לשפוך חומרי בערה לא מאושרים למדורה, לא למקם חומרים דליקים בסמוך למדורה	אדם אחד מייצר ביום כ-1.7 ק"ג אשפה. כיצד אפשר להפחית את כמות האשפה שמגיעה להטמנה? - שימוש חוזר והפחתת צריכה
מהי "הטמנת פסולת"? - מה שעושים עם הפסולת מכל הפחים בארץ- היא מגיעה לקבירה באדמה. *במדינות אחרות היא נזרקת לים\נשרפת.	מהי טביעת רגל אקולוגית? - שטח שבו משתמשת חברה לצורך מחיה (כולל פסולת וכל צורך אחר)	למה בעולם מתבצעות שריפות של יערות? - כדי לחמם את האדמה - כדי לפגוע במינים שגרים ביערות ופוגעים בסביבה - כדי לפנות מקום לגידול בקר - כדי לפנות מקום לבניית בתים *למרות שכורתים יערות בשביל זה, לא שורפים אותם.	כיצד ניתן להפחית את כמות האשפה ביער? - ביער לא אמורה להיות אשפה! מנקים אחרינו וזורקים לפח, וכמובן משתמשים בכלים רב פעמיים.
אילו מוצרים ניתן להכין מבקבוקי פלסטיק ממוחזרים? תנו דוגמא אחת - שמיכות וחולצות פליז - מארזי פירות וירקות	צינו סוג של אנרגיה מתחדשת- - אנרגיית שמש (סולארית) - אנרגיה מטחנת רוח או מים - ביוגז- אנרגיה מפירוק פסולת אורגנית	יש גם דברים "טובים" שקורים בשריפה? - בשריפה עוברים לאדמה מינרלים שטובים לה והופכים אותה לפוריה יותר.	איך אפשר לצמצם את טביעת הרגל האקולוגית בזמן קניות? - קונים רק מה שצריך, קונים באריזה משפחתית\גדולה ולא אריזות נפרדות - משתמשים בשקיות רב

פעמיות			
--------	--	--	--

נספח ב' - בעיות אקלימיות *מצורפים פתרונות אפשריים למקרה שהחניכים מתקשים

בעיה	פתרונות בחווה\בחברה\ביישוב
בזבז מים	חסכמים, להקציב זמנים לשימוש במים, לבטל קרבות בלוני מים, להשקות בצורה אקולוגית, לא לפתוח את הברז בזמן הצחצוח עצמו
שריפת יערות	נטיעת עצים, שמירה על מטעים וחורשים, דילול של חורשים(לוודא שהם לא ידלקו מאד במהירות), נטיעה של עצים שלוקח להם זמן להתלקח (לעלות) באש, לשים לב לכללי בטיחות באש, לא להדליק מדורה במקום לא ידוע
הגדלת כמות הפסולת	למחזר, לא לקנות דברים שלא צריך, לבחור באריזות גדולות (בקבוק מים גדול וכוסות רב פעמיות על פני הרבה בקבוקי מים קטנים), שימוש חוזר ותיקון של מוצרים שהתקלקלו, יד 2
היכחדות מינים - הפרת המאזן האקולוגי	מניעת שריפת יערות, צמצום אכילת בשר, התנדבות באתרי שימור ושיקום, ניקוי יערות, יצירת בתי גידול בחווה לחרקים בהכחדה
עליית הטמפרטורה בעולם (גורמת לשיטפונות, היכחדות מינים וגלי חום)	צמצום נסיעות ברכב או בחירה בנסיעה ציבורית\קרפול, ללכת\לנסוע באופניים, להשתמש בפחות חשמל, לנטוע עצים, לצמצם אכילת בשר, לקנות יד 2, להפריד פסולת, לגדל אוכל בעצמנו בחווה.
לכלוך הטבע	לנקות יערות, להגיע עם שקית לפיקניק בטבע ובחוף הים, לאסוף גם אחרי אנשים אחרים, להשתדל להשתמש ברב פעמי ולא לזרוק לפני שצריך
זיהום אויר	לנסוע ביחד או בתחבורה ציבורית יותר מאשר ברכב פרטי, להפחית בטיסות, לצמצם אכילת בשר, לצמצם משלוחים ממדינות אחרות וקניית אוכל ומוצרים מיובאים - להעדיף תוצרת מקומית, לגדל בעצמנו.

נספח ג'

הזקן ומשל המקלות

בעיר רחוקה חיה משפחה: אב, אם ועשרת בניהם. כאשר הרגיש האב הזקן שימיו ספורים, הוא קרא לעשרת בניו ואמר להם: "בניי, אני כבר מבוגר ולא נותר לי עוד זמן רב לחיות. הגיע זמני להיפרד מכם, אך קודם יש לי בקשה אחת: צאו החוצה והביאו מקל לכל אחד מכם". הבנים הביטו זה בזה נבוכים. 'איזה צורך יש לאבינו הזקן בעשרה מקלות?!', אביהם הזקן ראה את תמיהתם וחזר על דבריו: "כן, צאו החוצה וחזרו אלי עם עשרה מקלות; מקל אחד לכל אחד".

למרות תמיהתם ופליאתם מבקשת אביהם, יצאו הבנים אל מחוץ לבית ובתוך זמן קצר חזרו כשכל אחד אוחז במקל, כפי שהורה להם אביהם. "נהדר", חייך האב. "עכשיו, קחו את עשרת המקלות וקשרו אותם יחד. נראה מי מכם יצליח לשבור את חבילת המקלות", אמר.

הבנים העבירו את אגודת המקלות מאח לאחיו. כל אחד מהם ניסה בכל כוחו לשבור אותה, אך לשווא. אף אחד מהבנים לא הצליח לשבור את אגודת המקלות. "נו? אף אחד לא מספיק חזק בשביל לשבור את הזרדים האלה?! " שאל האב וסקר את פני ילדיו.

"כעת, " פנה האב לבניו, "תנו מקל אחד לכל אחד ונסו עכשיו לשבור את המקלות".

הבנים, שכבר הבינו שמשוהו לא רגיל מתרחש כאן, תפסו כל אחד מקל מהחבילה ושברו אותו. "זה היה קל, הא?! " חייך האב.

"ובכן, בניי היקרים, זה הלקח שאני רוצה שתלמדו: כדי לנצח אתכם, האויבים שלכם תמיד ינסו קודם להפריד ביניכם. אם כל אחד מכם ילך לבד וידאג רק לעצמו, יהיה קל לשבור אתכם כי מקל אחד נשבר בקלות. אבל אם תישארו יחד ותהיו מאוחדים – אף אחד לא יוכל להכניע אתכם! אף אחד לא יוכל לשבור אתכם לעולם, כמו שלא הצלחתם לשבור את המקלות הקשורים יחדיו". זוהי כוחה של קבוצה. (ע"פ האתר של ברסלב מאת קובי א.)

נספח ד' - דף עזר לעשייה אקולוגית

בדף זה ישנם רעיונות לפרוייקט שניתן לעשות בחווה בהתאמה לנושאים. תרגישו חופשי לפתח ולשנות. כל דבר שהוא ברמת החווה אפשר להפוך לרמת השכונה\היישוב ולהפך.

פסולת	- בניית פחי מחזור ושלטי מידע לחווה\ליישוב - בניית קומפוסטר לחווה\ליישוב\בתי ספר באזור - הכנת שלטים בנושא מחזור לתלות בבתי הספר של החניכים - פעילות מחזור בשבוע הבא בחווה! - טיול קבוצתי\שכבתי\חוויתי לחירייה! (מומלץ מאד!!) - מחזור נייר - יצירות מנייר בחווה. כולם יביאו את המחברות שלהם מהשנה שעברה וביחד נעשה יצירה מנייר - איסוף פסולת קבוצתי ביישוב
ריאה ירוקה	- נטיעת עצים כקבוצה עם קקל\גוף אחר בשכונה או בחווה או ביער - התנדבות יערות - הכנת ערוגות לשתילה לתושבי החווה\זקני היישוב - לוח מידע בנושא ריאה ירוקה בחווה
מחזור מים	- הכנת שלטים בנושא שמירה על המים לחווה\לבית הספר - בניית מערכת מים אפורים קטנה לחווה - בניית מאגר לקליטת מי גשם בחווה
טביעת רגל	- יצירת לוח הסעות משותפות בקבוצה - נטיעת עץ קבוצתי - לוח מעקב- כמה מדורות אנחנו עושים בחווה? האם ניתן לצמצם? - איסוף פסולת קבוצתי ביישוב\ביער קרוב